

1940 Tysk bombeflyger på Værnes

En regntung maidag i 1940 setter en Heinkel 111 seg fast i gjørma på Værnes. Det er omtrent 200 tyske fly stasjonerte på den viktigste flyplassen i Norge på den tiden, og flere av de tunge bombeflyene må dele plass med Junkere, F-wulf'ere og Messerschmitter. Det er trangt om saligheta. Den 800 m lange rullebanen av treplanker holder ikke mål. Over 2000 norske arbeidere hjelper tyskerne med støping av bedre rullebane. For hver dag forlenges startbanen. Taksebanene er som myrhull. Det tunge bombeflyet sitter bom fast. Ut kommer mannskapet for å rådføre seg. Norske arbeidere blir kommandert bortover til flyet for å ta et tak. Skipperen om bord gir noen ordrer på tysk til tyske mekanikere som har kommet til. Så snur han seg mot nordmennene og på flytende norsk, med et nordlandsk tonefall – snakker han vennlig og imøtekommende til dem, nesten som en bønn om hjelp. Flere skvetter litt til og ser på hverandre. En norsk flyger i tysk uniform? Slik møtte flere trøndere denne vårdagen i 1940 en av Tysklands fremste flygere.

60 år senere møter en annen trønder denne legenden i tysk krigshistorie. Som journalist i Adresseavisen besøker Bjarne Vestmo den pensjonerte flygeren hjemme i Nieby i det nordøstlige Tyskland. Vår utmerkede historieinteresserte journalist vet å verdsette betydningen av gjensidig utveksling av ”vår historie”, og har derfor tillatt meg å benytte hans artikkel i Uke-Adressa i mai år 2000 som kilde til noen linjer om Horst Götz – en flyger som fløy for Hitler und das Vaterland, men som beviste at hans tanker og følelser var vel så norske.

Horst Götz ble foreldreløs som treåring under første verdenskrig. Sommeren 1923 ble det organisert ferieopphold i Norge for tyske foreldreløse barn, og som 11-åring kom Horst til familien Heggland Andreassen på Andenes på Andøya. Tre somre på rad fikk han komme til familien på Andøya. Gjennom dette knyttet han meget sterke bånd til Norge, som ble hans andre fedreland. I 1939 gifter han seg. Bryllupsreisen gikk naturligvis til Andenes og Bodø.

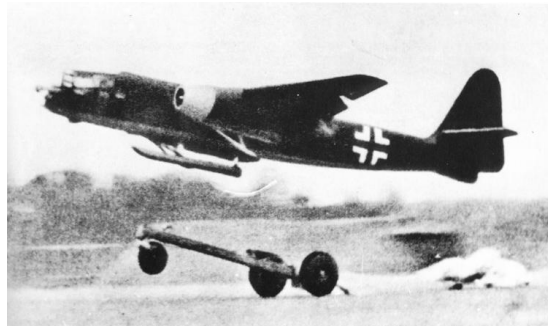
På 30-tallet hadde Horst Götz utdannet seg til flyger, det nye spennende yrket som åpnet seg for ”tøffe gutter” på den tiden. De var på en måte den nye generasjonen av pionerer som skulle skape seg et brukbart levebrød av sin hobby. Så kom krigen. Og flieger Götz kom til Norge på nytt. I vårt område møter vi ham første gangen den 17.april. Han hadde tatt av fra Fornebu , bombet engelskmenn ved Narvik og landet på Jonsvatnet for ”refueling”. Værnes var på dette tidspunktet ikke klargjort for større bombefly. I mai gjennomførte Horst Götz hele 38 oppdrag over hele Norge. - Den 27.mai var målet Bodø, denne byen som han hadde så gode minner fra – og som han følte han skyldte så meget. I løpet av formiddagen ble Heinkelen, med kjennemerket 6N+OH, gjort klar, - nordmenn var trolig med å laste inn bomber, og klokken 17:14 var Horst Götz og hans crew i lufta. I høyresetet satt annenflyger, Erich Sommer. Det som nå skjedde, viser også en side av mennesket Horst Götz. På

veien nordover fikk denne rutinerte bombeflygeren samvittighetskvaler. Han kunne ikke bombe Bodø, "sine egne" – som betydde så meget for ham. Nordlendingene hadde gitt ham livet. Nå skulle han ta deres. Han kunne ikke gjøre det. Horst Götz styrte klar av byen og slapp sine bomber i havet. Ikke et ord ble sagt, kun en kjapp ordre til bomberen. Klokken 20:57 er de tilbake på Værnes. Alle forsto, - de kjente hans livshistorie. Han tok en kjempesjanse. Ingen rapporterte hendelsen, ikke en gang andre fly. Det reddet hans liv. Hvor mange liv det reddet i Bodø er ikke gitt noen å spekulere i.

Den 3.juni 1940 blir Götz beordret fra Værnes og hjem til Tyskland. Innledningen til operasjon Seelöwe var på gang. Engelske fabrikkbyer skulle utslettes. Dette året fløy Götz hele 264 bombeoppdrag.

Utover i krigen ble han overført til Ju 86, og lørdag den 12.september 1942 hadde han blant annet en "combat" med den berømte engelske Spitfire-flygeren Emanuel Galitzine. Det er ikke gitt alle bombeflygere uten våpen, og utenfor en formasjon, - å komme seg unna en Strato-Spit i 14 000 m høyde. Dette var den høyeste luftkampen som ble utkjempet i andre verdenskrig. I 1944 ble Horst Götz og hans annenflyger, Erich Sommer – de to første til å fly verdens første jetdrevne bombefly, Arado 234.

Horst Götz, hadde en del tøffe påkjenninger på linje med alle andre krigsflygere, og under enkelte nødlandinger var det like "nære på". Dette til tross, Horst Götz klarte det kunststykke å komme igjennom alle fem årene uten en eneste synlig skramme. Det skal opprinnelig ikke gå an. Som tapende part og bombeflyger var det naturstridig. Selvsagt hadde han englevakt, kjempeflaks gang på gang, men det er heller ikke mulig uten å være ekstremt dyktig. Hans "oppvekst" i Nordland, og hans møte med nordmenn på Værnes – påvirket dette talentet, ikke til å forlate sin soldatrolle, men til å tenke en tanke lengre gjennom sitt annet morsmål. "Din forbainna jævel – din mainnsjit der du e", kauker Horst Götz med glimt i øyet og en god latter idet Bjarne Vestmo forlater ham i sitt hjem i Tyskland denne vårdagen i 2000. Journalisten fikk på nytt en klar bekreftelse på at flygeren hadde blitt nordlending. Nordlendinger bomber ikke nordlendinger.